

Boris Taufer

Mary Jamison

Život mezi indiány

Boris Taufer

MARY JEMISON

Život mezi indiány

Inspirováno knihou „*A Narrative of the Life of Mrs. Mary Jemison*“ od James E. Seavera

PŘEDMLUVA

Vážený čtenáři,

jedná se o volné zpracování knihy „A Narrative of the Life of Mrs. Mary Jemison“, což je příběh bělošské dívky, která se v raném věku dostala do indiánského zajetí a zbytek života prožila mezi Irokézy – Seneky. Je to dramatický popis reálného života mezi indiány v době Francouzsko-indiánské války a posléze Války o nezávislost, který je oproštěn od romantického přikrášlení. Vyprávění je doplněno o další historická fakta, která náš příběh doplňují a snad i obohacují.

Přeji pěkný výlet do minulosti.

Taufer Nahkohe Boris
Nahkohe's Indian's Collection, 2018

I. - DĚTSTVÍ A BITVA U GREAT MEADOW

Mojí rodiče pocházejí z Irska nebo ze Skotska, to přesně nevím. Podlé mého se ale narodili v Irsku, a tak to budu ve vzpomínkách uvádět. Můj otec Thomas Jemison si vzal za ženu Jane Erwinovou, se kterou v roce 1742 opustil Irsko a odstěhoval se do Ameriky. Na palubě lodi *Maria William* připluli do Philadelphie v Pensylvánii. Rodičům se v Americe líbilo daleko více než v Irsku, kde zrovna zuřily občanské nepokoje a náboženská netolerance. Vláda v Pensylvánii byla pokojná a osadníkům se pod ní dobře dýchalo.

Už v Evropě se rodičům narodily tři děti, synové John, Thomas a dcera Betsey. Já se narodila roku 1743 přímo na palubě korábu *Maria William*. Zprvu naše rodina žila ve Philadelphii, ale brzy jsme opustili město a přestěhovali se do pohraničí na Marsh Creek, kde otec založil farmu a během osmi let ji pěkně rozšířil. Hospodářství prosperovalo a ploidinám i zvířatům se dobře dařilo. Kdyby nám divoká puma sem a tam neodnesla nějaké jehně, či tele a po nocích by v lesích nevyli vlci, byl by na naší farmě dokonalý klid a mír. V Americe naši rodinu rozšířili ještě bratři Matthew a Robert. Na dětství vzpomínám ráda a s nostalgií jako na období štěstí a pohody. Naše farma mi tehdy přišla jako dokonalý ráj, ale to už je dávno pryč. Zbytek života jsem prožila ve společnosti indiánů.

FRENCH AND INDIAN WAR

MAP OF THE SCENE OF OPERATIONS.

Na jaře roku 1752 začali indiáni přepadávat pohraniční osady a mnoho lidí zabili. Další rok to bylo ještě horší! Přibylo zabitých i unesených. V roce 1754 přišla na pomoc osadníkům armáda a milice plukovníka George Washingtona. Jako milicionář sloužil i můj strýc John Jemison, který padl v bitvě na Great Meadow (Fort Necessity). Nedlouho předtím zemřela i jeho manželka, moje teta a o jejich sirotka se nějaký čas starali moji rodiče.

Na naší farmě u Marsh Creek byl zatím klid, i když nepřítel operoval poměrně nedaleko. Otec se dále věnoval zemědělství a doufal, že naše armáda Francouze a indiány vyžene, a tak na podzim rozšířil pole. Zima 1754-5 byla tak

mírná, že se otec těšil, jakou bude mít příští rok dobrou úrodu. S pomocí nejstarších bratrů opravoval hospodářské budovy a připravoval půdu na osev. Dobytku a ovcí jsme měli na tehdejší poměry hodně, ale to vše bylo tak pomíjivé. Mír zničí válka a zdraví vám vezme nemoc a život jako takový se vypaří jako ranní rosa při východu slunce.

Jednoho krásného jarního dne roku 1755 otec oséval pole, bratři měli také nějakou práci a já šla k sousedům pro koně. Jejich farma stála od té naší asi dva kilometry daleko. Cestou jsem asi byla napadena indiány. Nevím, co se tehdy přesně stalo, ale příbuzní mne našli ležet na cestě v bezvědomí. Prý jsem vypadala jako mrtvá.

Great Meadow

Bitva u Great Meadow nebo také u Bitva u Fort Necessity byla svedena třetího července roku 1754 na místě dnešního města Farmington (Fayette County, Pensylvánie). Byl to jeden z prvních střetů mezi Francouzi a Angličany na počátku Sedmileté války, známé také jako Francouzsko-indiánská. Roku 1753 začali Francouzi stavět řetězec pevností, aby zabránili britským obchodníkům v přístupu do údolí Ohia. Jenže Britové měli lepší zboží a indiánům se moc nelíbilo, že Francouzi stavějí na jejich území pevnosti. Jejich velkým odpůrcem byl Tanacharison, náčelník Mingů, známý též jako Poloviční král.

Do Ohia, na které si dělala nárok i Virginie, byl vyslán jako emisar major George Washington. Plukovník odešel v prosinci roku 1753 do francouzské pevnosti Fort Le Beouf v Ohiu, aby tamnímu veliteli Saint-Pierrovi předal guvernérův dopis, který měl být předán kanadskému guvernérovi v Quebecu. Saint-Pierre plukovníka zdvořile přijal a stejně zdvořile odpověděl, že Francouzi Ohio nikdy nevyklidí. Washington se vrátil do Williamsburgu, aby informoval guvernéra Roberta Dinwiddieho, jak se věci mají. Guvernér se rozhodl, že v kritické oblasti nechá postavit pevnost a tímto úkolem pověřil kapitána Williama Trenta.

Když Angličané se stavbou započali na soutoku řek Allegheny a Monongahely v únoru 1754, poslali Francouzi do inkriminované zóny pětisetčlennou armádu Kanaďanů a indiánů pod velením Claude-Pierra Pécaudy de Contrecoeur.

Šestnáctého února dorazila armáda na staveniště pevnosti, kde pracovalo třicet šest Angličanů, takže nebyl problém dělníky vyhnat. Francouzi pevnost dokončili a nazvali ji Fort Duquesne. V březnu guvernér rozkázal Washingtonovi, aby se vydal na západní hranici znovu a pořádně ji zabezpečil. Plukovník vedl do pole sto řádových vojáků z pěšího jihokarolínského pluku a 300 mužů provinciálního virginského regimentu. Cestou se potkal s kapitánem Trentem, který přiváděl vyhnané Angličany. Doprovázel ho i Tanacharison, který slíbil, že Angličany se svými bojovníky podpoří. Washington se rozhodl, že postaví novou pevnost šedesát kilometrů jižně od Fort Duquesne na místě zvaném Great Meadow.

Ke konci května poslal Francouz Saint-Pierre na průzkum Jeana Coulona de Villiers de Jumonville s třiceti pěti muži, a když indiánští zvědové informovali Washingtona o jejich přítomnosti, plukovník proti nim poslal kapitána Hoga, aby je zlikvidoval. Dvanáct indiánských zvědů přivedlo pětasedmdesát Angličanů k francouzskému táboru. Ráno Britové zaútočili a v následující bitvě, či spíše masakru padlo dvanáct Francouzů, dva byli zraněni a třiatdvacet jich bylo zajato. Mezi padlími byl i velitel oddílu Jumonville. Někdo tvrdí, že ho zabil tomahavkem Tanacharison, ale podle jiného svědectví byl zastřelen britským vojákem.

George Washington 1772

Anglická pevnost nebo spíše palisádová ohrada s jedinou budovou uprostřed byla dokončena třetího června a Washington ji pojmenoval Fort Necessity. Palisády byly dva metry vysoké a uvnitř stál provizorní muniční sklad. Do devátého připochoval virginský regiment a hned po něm oddíl

pravidelné armády. Washington byl informován, že ve Fort Duquesne je jen malá posádka špatně zásobených Francouzů, tudíž sebral tři stovky Virgiňanů a šestnáctého června s nimi vyrazil k Red Stone Creek. Cestou se sešel s Tanacharisonem, který se omlouval, že Angličany nemůže podpořit, což bylo nemilé sdělení.

Majorovy informace ohledně Francouzů byli dost skreslené. Dvacátého osmého totiž z pevnosti vyrazilo šest set Francouzů a Kanaďanů se stovkou indiánů. Vojsku velel Louis Coulon de Villiers, bratr zemřelého Jumonville.

Washington neměl na vybranou a okamžitě dal příkaz k spěšnému návratu do Fort Necessity a zanechal za sebou proviant i municí. Do pevnosti se vrátil prvního července, ale zdaleka ještě neměl vyhráno. Chatrné muniční skladiště bylo špatně chráněno proti prudkému dešti, který se jako naschvál spustil hned druhý den. Major musel nechat vyhloubit odvodňovací příkopy, a také dal příkaz kácet okolní lesy, které mohou nepříteli skýtat strategickou výhodu.

Villiers rychle postupoval po cestě, kterou předtím upravili Angličané a v „Jumonvilleově soutěsce“ (místo pojmenované po padlém veliteli), objevil těla zabitých druhů, které nechal pohřbít.

Třetího července v jedenáct hodin stály Villiersovy oddíly na dohled od Fort Necessity. Francouzi zaujímali bojové pozice na okraji lesa a Washington nechtěl připustit, aby se tam opevnili, jelikož jeho muži nestačili hvozd pořádně vyklučit. Plukovník sešikoval oddíly a vedl je rovnou do pole a Villierse mu postavil čelem. Britové měli k dispozici dvě otočná děla, kterými způsobili nějaké ztráty indiánským bo-

jovníkům, ale virginská milice ztratila nervy a prchla do pevnosti, takže Washington zůstal s řadovým vojskem v poli sám, takže musel zanedlouho také ustoupit.

Villiers přeskupil oddíly a začal tvrdě pevnost a předsunuté linie ostřelovat. I když Britové palbu opětovali, jejich střelba nebyla zdaleka tak účinná. Střely z mušket a kanónů létaly Francouzům vysoko nad hlavou a navíc začalo znovu hustě pršet, což mělo neblahý účinek na špatně chráněné pevnostní zásoby munice.

THE NIGHT COUNCIL AT FORT NECESSITY

Villiers předpokládal, že se tu každým dnem mohou objevit britské posily, proto navrhl vyjednávání. Šel k pevnosti

v doprovodu důstojníka pod bílou vlajkou a Washington mu vyslal vstříc dva důstojníky a překladatele Jacoba Van Braama. Neukáznění Virgiňané v pevnosti i přes zákaz, začali pít alkohol, takže jejich bojová morálka byla definitivně pryč. Villiers Angličanům navrhl, že mohou pevnost opustit se zbraněmi, válečnými standartami a se ctí, což Washington za daných okolností přijal. Čtvrtého června Washington a jeho vojenské jednotky opustily Fort Necessity za tlukotu bubnů a se s vztyčenými vlajkami. Byla to první a poslední kapitulace ve Washingtonově vojenské kariéře.

II. - ÚNOS A FORT CANAJOHARIE

Mé vzdělání dosáhlo jen takové úrovně, jaké tehdy bylo v pohraničí dostupné. Nějaký čas jsem chodila do provizorní školy, kde jsem se učila číst z knihy, která byla asi dvakrát menší než Bible. V opravdové Bibli jsem četla jenom trochu. Něco jsem se také dozvěděla z katechismu, ze kterého jsem každý večer předčítala rodičům, než jsem šla spát. Také jsem musela před matkou přeříkávat nějaká slova, o kterých předpokládám, že byly modlitby.

Čtení, katechismus a modlitby jsem dávno zapomněla, ačkoli během těch prvních let, které jsem mezi indiány strávila, jsem si modlitby stále odříkávala. Po revoluční válce jsem si ještě pamatovala jednotlivá písmena, ale od té doby, co jsem žila v zajetí, jsem nečetla. Teprve před pár lety mi misionáři laskavě věnovali Bibli, ze které mi k mému potěšení čtou sousedé. Možná, že bych si čtení ještě oživila, ale můj zrak už je příliš kalný.

V našem sousedství žil nějaký muž se švagrovou a dětmi, synem a dvěma dcerami. Byli to čerství novousedlíci. Mužův bratr tou dobou sloužil ve Washingtonově armádě. Jejich jména si už nepamatuju. Soused byl zrovna u nás na návštěvě a prohlížel si venku koně. Měl u sebe pušku, protože chtěl cestou domů ještě lovit. Moje rodina byla jako obvykle plně zaměstnaná všední práci. Otec vyráběl něco ze

dřeva, asi topůrko na sekeru nebo co a maminka chystala snídani. Dva nejstarší bratři něco kutili u stodoly a malí sourozenci byli se mnou a sousedkou a jejími dětmi.

Snídaně ještě nebyla hotová, když jsme z venku uslyšeli řadu výstřelů a křik. Maminka se sousedkou hrůzou málem omdlely. Předě dveřmi ležel zastřelený souseď a také mrtvý kůň. Jak jsem se později dozvěděla, indiáni sledovali souseďa, až k našemu domu. Poté, co ho útočníci zabili, vrhli se na tátu a zajali ho. Pak vtrhli do domu, kde nás všechny pochyťali. Starším bratrům Thomasovi a Johnovi se podařilo uniknout. Později odešli do Virginie, kde žil náš dědeček Erwin. To mi pověďel pan Fields, který žil během revoluční války v mém souseďství.

Útočníků bylo deset. Čtyři Francouzi a šest Šavanů. Indiáni pobrali z domu, co se jim hodilo, hlavně jídlo a potom s námi spěšně opustili farmu. Šli jsme lesem a za námi dětmi kráčel indián, který nás občas popoháněl bičem. Takto jsme cestovali až do tmy, aniž bychom něco pojedli, či vypili. Když malé děti žáďaly o vodu, indiáni jim naznačili, ať pijí moč. V noci jsme se utábořili v lese bez ohně, bez přístřeší a bez jídla. Indiáni nás hlídali s největší bdělostí. Úplně vyčerpaní jsme spali na holé zemi. Spánek nám poskytl jen malé občerstvení.

Za úsvitu jsme byli opět na nohách. Najíst jsme dostali až v poledne. Indiáni nám dali nějaké jídlo, co nakradli v našem domě. Všichni jsme to přijali s vděčností, ne tak můj otec, který propadl úplné melancholii a nebyl schopen nic pozřít. Odpoledne jsme došli k vesnici, která se podle tatínka jmenovala Fort Canajoharie. To byla jediná slova, která náš otec během té smutné pouti pronesl.

V podvečer jsme došli na okraj tmavého a pochmurného močálu, který byl porostlý popínavými věčně zelenými rostlinami a keři. Indiáni nás zavedli do bažin, kde jsme se konečně utábořili. K jídlu jsme dostali chléb a maso. Nejistota ohledně budoucnosti, která hlodala v naší mysli, byla horší než samotné útrapy pochodu.

Maminka během cesty prokázala ohromnou míru statečnosti a neustále nás povzbuzovala a utěšovala. Když si s námi povídala, naše utrpení bylo mnohem snesitelnější. Zato tatínek byl úplně na dně a ztratil veškerou naději na záchranu.

Po večeři ke mně přišel indián a sundal mi z nohou střevice s punčochami a místo toho mi nasadil mokasíny. Podle toho maminka usoudila, že mne indiáni nechtějí zabít, ale sama si o svém osudu nedělala iluze. Toho večera si ke mně přisedla, a pokud si to dobře pamatuji, řekla asi toto: *„Má drahá Mary. Obávám se, že přišel čas, kdy se naše cesty natrvalo rozdělí. Tvůj život, mé dítě, bude myslím ušetřený, ale my ostatní pravděpodobně na tomto osamělém místě zhyne pod indiánskými tomahavky. Jak se s tebou mohu rozloučit, moje milá? Co se s tebou stane, má drahá Mary? Nemohu pomyslet na to, jak budeš žít v zajetí bez naděje na záchranu? To smrt mi vás vyrvala z náruče, i když jste ještě děti. Má drahá! Srdce mi krvácí při pomyšlení na to, co tě čeká, ale když si mé dítě zapamatuješ vlastní jméno a jméno rodičů, bude to dobře. Dej pozor, ať nezapomeneš svůj rodný jazyk! Nesnaž se ale utíkat, indiáni by tě určitě chytli, a to by byl tvůj konec. Nezapomeň na modlitby, které jsem tě naučila, a často si je odříkávej. Bůh ti pak bude žehnat. Ať ti Bůh žehná, mé dítě!“*

Mezitím indiáni sundali boty a punčochy sousedovic malému chlapci a dali mu mokasíny. Vzpomínám si, že jsem plakala, když přišel indián, který mne a chlapce vzal za ruku a odvedl pryč. Slyšela jsem za sebou ještě hlas maminky, jak za mnou volala: „*Neplač, Mary! Neplač, mé dítě! Bůh ti žehnej a buď sbohem!*“

Indián nás odvedl kus do lesa a uložil se na noc. Vždycky, jak jsem si vzpomněla na maminku, jak se mě snažila povzbudit, rozplakala jsem se. Ten chlapec mě během noci několikrát přemlouval, abychom uprchli, ale já se bála a měla na mysli radu maminky. Co bychom si v pustině bez jídla a průvodce ostatně počali? Buď bychom zabloudili a zemřeli hladem, nebo by nás stejně dostali indiáni. Přesvědčila jsem kamaráda, abychom zůstali v klidu.

Druhý den časně z rána přišli Francouzi a indiáni, ale nikdo z našich příbuzných s nimi nebyl. Bylo jasné, že je všechny zavraždili v tom močálu. Byla jsem nešťastná a bezradná. Bylo mi tak úzko, že jsem se ani neodvážila plakat. Měla jsem strach zeptat se, co se stalo mým příbuznými. Tak či onak bych se s těmi lidmi stejně nedomluvila, když jsem neznala jejich řeč a oni neznali moji. Jedinou úlevu my skýtaly tiché potlačené vzlyky.

Mé podezření ohledně rodičů se brzy potvrdilo. Dozvěděla jsem se, že všichni byli zabití a skalpováni. Rodiče, Robert, Matthew, Betsey, žena a její dvě děti, všichni byli utlučeni tomahavky.

S chlapcem jsme dostali k jídlu chléb a maso a po jídle jsme pokračovali v pochodu. Jeden z indiánů za námi zahlazoval stopy. Všechno upravil tak, aby to vypadalo co nejpřirozeněji. To je zvyk indiánských zvěďů a válečníků,

když jsou na válečné stezce, pokaždé za sebou pečlivě odstraňují stopy. Proto se vyhýbají blátivé, mokré a měkké zemi. Nelámou po cestě větvičky a zbytečně nedupou trávu. Když se tak stane, snaží se to dát co nejpečlivěji do původní podoby.

Po tvrdém celodenním pochodu jsme se utábořili v houštinách, kde indiáni postavili jednoduchý přístřešek a rozdělali větší oheň. Teplo plamenů bylo velmi příjemné a krásně osušilo naše šatstvo a prokřehlé údy. Přes den totiž

několikrát chladně přšelo. Všichni jsme dostali jídlo a po večeri indiáni vytáhli ze svých zavazadel několik skalpů a začali je upravovat. Natáhli je na dřevěnou obroučku a opatrně sušili nad ohněm. Když vlhké, a ještě krvavé skalpy trochu oschly, indiáni z nich noži oškrabali tkáň. Tak to pomalu střídali, dokud nebyl skalp pořádně ošetřen. Nakonec vlasy učesali a okraje skalpů pomalovali načerveno. Podle barvy vlasů jsem poznala, že ty skalpy patřily mým příbuzným. Maminčiny vlasy byly červené, takže jsem je poznala velmi snadno. Pohled na ně mě děsil nejvíce, ale rozhodla jsem se na nic si nestěžovat. Později jsem se dozvěděla, že všechny zabili proto, že jsme byli pronásledováni.

Pan Fields mi vyprávěl, že všichni muži z okolí se za indiány vypravili a chtěli nás osvobodit, ale jejich snaha vyšla vniveč. Oni nás sledovali až do toho tmavého močálu, kde našli těla příbuzných. Byla prý svlečena a zohavena. V močále také ztratili naši stopu. Domů se vrátili se zprávou, že nikdo z nás nepřežil.

Putovali jsme další celý den a utábořili se až za soumraku. Indiánský válečník za námi stále zametal stopy. Nocovali jsme bez přístřešku a ohně. Další dny nebyly o nic lepší, protože začalo sněžit a pršet. Jedné noci napadlo tolik sněhu, že indiáni museli postavit kryt z větví a rozdělat oheň. Kvůli sněhové bouři jsme tu strávili dva dny a dvě noci. Byla jsem tak unavená a prochládlá, že jsem si myslela, že zcela jistě onemocním a umřu. Oheň však opět obnovil můj krevní oběh, a poté co jsem se najedla, nabrala jsem i nových sil. Dvoudenní odpočinek mne dobře zotavil.

Do tábora přišlo šest dalších indiánů, kteří se vraceli z loupežného nájezdu z pohraničí. Vedli s sebou jednoho

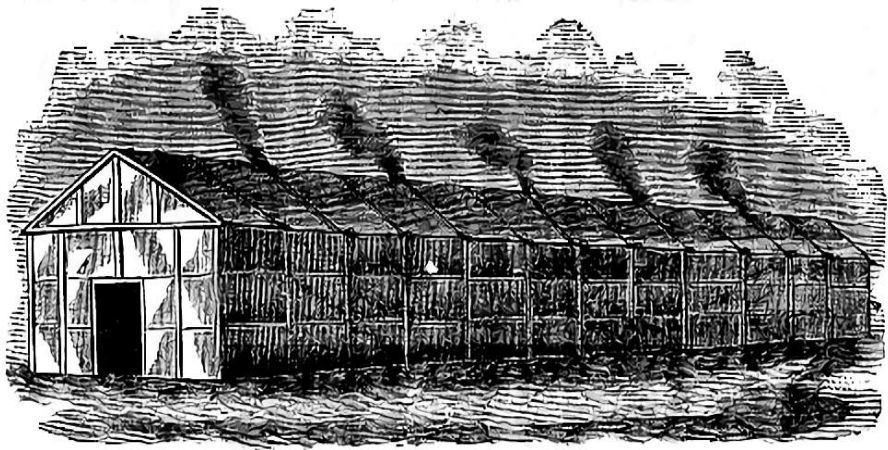
vězně, mladého muže, který vypadal velmi unaveně a sklíčeně. Jeho jméno jsem si nezapamatovala. Byla jsem z jeho společnosti moc ráda, i když bylo zjevné, že byl na pokraji fyzických i psychických sil.

Odpoledne indiáni ulovili jelena a upekli ho. My zajatci jsme na hostině neměli žádný podíl a dostali jsme pouze chleba. Hned jak bouře ustala, pokračovali jsme v cestě. Naši družinu nyní tvořilo dvanáct indiánů, čtyři Francouzi, mladík, chlapec a já. Toho dne jsme došli k pevnosti Fort Pitt, která se tenkrát jmenovala Fort Duquesne. Indiáni tady na nás vězňích vykonali nějaké obřady, které považovali za velmi důležité. Pomalovali nám vlasy a obličej na červeno a mladíka napůl na hlavě oholili. Potom nás odvedli do pevnosti, kde jsme dostali najíst.

Fort Canajoharie

Pevnost a vesnice Canajoharie stála v údolí Mohawku, na místě, kde se dnes nachází městečko Fort Plain (stát New York), na kopci jménem Sand Hill. V minulosti v této oblasti stávaly čtyři mohavské vesnice. Na počátku osmnáctého století odkoupil tyto pozemky jistý Philip Livingstone, ale někteří mohavští náčelníci platnost smlouvy zpochybňovali. Proč tak činili, není známo.

V roce 1715 stála jedna z mohavských vesnic – Dekagjoharone na severním břehu Canada Creek. Zde se našla řada indiánských artefaktů. V roce 1750 se vesnice přestěhovala na jižní břeh k ústí Nowadaga Creek. Jiná vesnice se jmenovala Canawadagy, ale běloši jí říkali Horní mohavský hrad.

Long House of the Iroquois. (Bureau of Ethnology.)

Ve třicátých letech osmnáctého století se v údolí začali usazovat němečtí emigranti a Mohawkové si od nich nechali vyplácet nájemné. Tato oblast se stala známa jako German Flats.

V roce 1747 nechal na Sand Hill William Johnson postavit pevnost Canajoharie. Opevnění mělo rozlohu jednoho akru a tvořily ho dva bytelné sruby obehnané palisádou. Pevnost měla chránit nejen osadníky Canajoharie, ale i spojenecké indiány. Náklady na stavbu činili 49 liber. Pevnost byla posílena během Francouzsko-indiánské války.

Moravští bratři navštívili Canajoharie nejméně třikrát. V létě roku 1744 to byl John Christopher Pyrlaeus, který žil v domácnosti náčelníka Hedricka Peterse a po dobu dvou měsíců studoval jazyk Mohawků. O rok později tam přišel David Zeisberger a Frederick Post, kteří žili u Hendricka Peterse těsně předtím, než byli zatčeni a obviněni ze špionáže. V roce 1752 navštívil Zeisberger Canajoharie ještě jednou.